

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 27. новембра 2023. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Ивана Вукчевића, под насловом: **„Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права“**. Након што смо прегледали и извршили оцену докторске дисертације, задовољство нам је да Наставно-научном већу Универзитета у Београду – Правног факултета поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

о оцени докторске дисертације

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

1.1. Основни подаци о кандидату

Иван Вукчевић је рођен 1. јуна 1994. године у Цетињу. Основну школу „Штампар Макарије“ и гимназију „Слободан Шкеровић“ у Подгорици, завршио је као добитник дипломе „Луча“. На Правни факултет Универзитета Црне Горе уписао се у академској 2013/2014. години. За време основних студија добио је деканову награду, награду Главног града Подгорице „19. децембар“ за постигнути успех у студирању, а добитник је признања на више такмичења у реторици, укључујући и прво место на такмичењу „Бирамо лидера“.

Дипломирао је на Правном Факултету Универзитета Црне Горе (основне студије), са просечном оценом 9,39. На истом факултету завршио је специјалистичке студије са просечном оценом 10, тема дипломског рада била је „Извори и састав енглеског права“. Током студирања био је стипендиста Министарства просвете и Фондације „Конрад Аденауер“. У току студија био је члан Студентског парламента и Сената Универзитета Црне Горе.

У 2019. години завршио је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Београду са просечном оценом 10, смер Историјско-компаративни. Пред комисијом у саставу проф. др Сима Аврамовић и др Далибор Ђукић, одбранио је мастер рад на тему “Правни субјективитет цркава и вјерских заједница у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, Краљевини Југославији и социјалистичкој Југославији“.

Докторске академске студије из међународноправне уже научне области уписао је 2019. године. Током прве године докторских студија одбранио је приступни рад и положио испит Методе научно-истраживачког рада и вештине са оценом 10 пред комисијом у саставу проф. др Саша Бован и проф. др Бојан Милисављевић. Положио је први докторски испит са просечном оценом 10 пред комисијом у саставу проф. др Бојан Милисављевић (Међународно јавно право), проф. др Ивана Крстић (Међународно право људских права) и проф. др Бранко Ракић (Право европских интеграција). На другој години докторских студија положио је други докторски испит пред комисијом у саставу проф. др Бојан Милисављевић (Дипломатско и конзуларно право, оцена 10) и проф. др Александар Гајић (Међународно правосуђе, оцена 6). У току 2021. године одбранио је пројекат докторске дисертације на тему „Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права“, чиме је стекао услов за пријаву теме докторске дисертације. Пројекат је одбрањен пред комисијом у саставу проф. др Ивана Крстић, проф. др Бојан Милисављевић и проф. др Бојан Тубић.

Одлуком Универзитета у Београду, дата је сагласност на предлог теме докторске дисертације Ивана Вукчевића, под називом: „Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права“, а за ментора је одређен проф. др Бојан Милисављевић.

После основних студија, Иван је започео приправнички стаж на Правном факултету Универзитета Медитеран. У току ангажмана помагао је у организацији наставе и правних клиника и обављао административне послове. Након приправничког стажа, наставља свој професионални ангажман у невладиној организацији Центар за мониторинг и истраживање (ЦеМИ). У оквиру ЦеМИ-ја обавља послове асистента, и касније, пројект координатора, на пројекту чији је циљ давање подршке процесу реформе правосуђа у Црној Гори. У оквиру тог ангажмана, био је и координатор посматрачког тима за председничке изборе у априлу 2018. године, локалне изборе у мају 2018, као и парламентарне изборе у Црној Гори у августу 2020. године. У оквиру међународног пројекта ENEMO био је посматрач на председничким изборима у Молдавији 2020. године. У последњој фази ангажмана у ЦеМИ-ју обавља послове програмског директора

на којима руководи у остваривању циљева организације, координацији програма и активности запослених. У току ангажмана у ЦеМИ-ју сарађивао је на пројектима са међународним организацијама (European Union (EU), Central and Eastern European Law Initiative (CEELI), International Foundation for Electoral Systems (IFES).

Такође, био је ангажован и као национални консултант The Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) на пројекту „Анализа правног и институционалног оквира за невладине организације у Црној Гори”. Осим тога, био је и национални консултант Transparency North Macedonia на пројекту „Анализа заштите података у оквиру законских одредби којима се уређује спречавање прања новца“.

Радио је у мисији ОЕБС-а у Црној Гори на позицији Националног службеника за посматрање суђења, на пројекту чији је циљ оцена законодавног оквира и праксе у области организованог криминала и високе корупције. Пројекат се реализовао уз подршку Европске уније.

Тренутно је ангажован на позицији пројект координатора у америчкој фирми Chemonics у оквиру пројекта чији је циљ јачање капацитета носилаца правосудних функција у борби против организованог криминалитета, као и у области заштите жртава сексуалног и родно заснованог насиља.

Кандидат је похађао бројне обуке, тренинге, семинаре и саветовања. Успешно је похађао и завршио семинар „Тренутни изазови европских интеграција – учешће грађана у најбољим праксама“, у организацији Фондације Конрад Аденауер у августу 2017. године у Оценхаузену. Поменута фондације је 2019. године у Скопљу организовала и летњу школу „Друштво и религија: етничке групе, идентитет и национализам“ коју је исто завршио са успехом. Исте године, Иван је учествовао на академији „Откривање и супротстављање малигним дезинформацијама“. Такође, у децембру 2018. године успешно је похађао обуку за дугорочног посматрача избора који је организовала Канцеларија за демократске институције и људска права (ODIHR) у Београду. Најзад, Иван је 2019. године у Кжижови учествовао и на семинару „Сећање, разумевање, будућност“, који је организован кроз сарадњу Министарства спољних послова Републике Пољске, Амбасаде Немачке у Пољској, и Европске комисије.

Говори и користи се енглеским, немачким и руским језиком.

Кандидат је у досадашњем раду написао следеће научне радове:

1. Осврт на правничку мисију др Луја Војновића у Црној Гори, коаутор, Матица, бр. 63/2015, Подгорица, стр. 395-409.
2. Израда Устава за Књажевину Црну Гору (ауторство и ход од Нацрта до Устава), коаутор, Правни зборник, 1/2017, Подгорица, стр. 141-171.
3. Реформа правосуђа као услов приступања Црне Горе Европској унији, Правни зборник, бр. 1/2018, Подгорица, стр. 141-161
4. Посланички имунитет (уставно обликовање и „законско преобликовање“), коаутор, Правни живот, XXXII Копаоничка школа природног права, 12/2019, Том IV, Београд, стр. 687-700.
5. Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Right to a Privacy in Constitution of Montenegro, Страни правни живот, бр. 4 (2020), Београд, стр. 101-115.
6. Правни зборник у прегледу штампе у Црној Гори (1834-1934), Правни зборник, 1/2020, Подгорица, стр. 377-380

1.2. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација Ивана Вукчевића под насловом: „Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права“, садржи 264 странице основног текста и обликована је у свему у складу са важећим Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду од 13.11.2019. године (формат А4, маргине 20mm, проред подешен на 1 ред, фонт *Cambria*, величина писма основног текста 12 типографских знакова).

Дисертација садржи насловну страницу на српском и енглеском језику, страницу са информацијама о менторима и члановима комисије за одбрану докторске дисертације, страницу са изјавама захвалности, по две странице са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, четири странице садржаја, текст рада по поглављима, 26 страница списка коришћене литературе и укупно 541 библиографских јединица на српском, енглеском и француском језику, биографију (једна страница), изјаву о ауторству, изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву о коришћењу (укупно четири странице).

Докторска дисертација је подељена на *Уводне напомене* и осам поглавља. Прво поглавље носи назив *Терминолошке напомене и историјска полазишта о неповредивости дома*, друго поглавље – *Право на неповредивост дома у међународним документима и праву појединих држава*, треће поглавље – *Нормативно одређење права на поштовање приватног и породичног живота у Европској конвенцији за заштиту*

људских права и основних слобода, четврто поглавље – *Нормативно одређење и пракса Европског суда за људска права у заштити права на неповредивост дома*, пето поглавље – *Однос права на неповредивост дома са другим конвенцијским правима*, шесто поглавље – *Стандарди од значаја за развој права на неповредивост дома пред Европским судом за људска права*, седмо поглавље – *Неповредивост дома у судском и уставносудском одлучивању у Црној Гори у односу на праксу Европског суда за људска права*, осмо поглавље – *Заштита права на неповредивост дома у вријеме епидемије корона вируса*. Под посебним одредницама дате су закључне оцене и списак коришћене литературе.

У складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду од 20. 06. 2018. године, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ проверила је оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера *iThenticate*. Индекс сличности износи 12%.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације јесте обрада једног од људских права и слобода, које припада категорији личних права – права на неповредивост дома, утврђеног у бројним документима међународног и унутрашњег права. Обрада овог права, како и наслов указује, примарно се односи на његову заштиту у пракси Европског суда за људска права (Европског суда, Суда). У циљу целовите обраде, предмет проучавања докторске дисертације су, поред правних, и други чиниоци који обликују право на неповредивост дома и праксу његовог остваривања (историјски, социјални, економски, културолошки, политички, упоредноправни и др.). Стога је кандидат извршио анализу нормативног уређења и различитих аспеката праксе у примени овог права, посебно оних који су препознати као недовољно истражени и чија би спознаја могла означити допринос разумевању значаја неповредивости дома.

Право на неповредивост дома је једно од права утврђених у члану 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Европске конвенције, Конвенције) и у националним уставима. Полазећи од тога кандидат истиче да је предмет проучавања и обраду ове теме определила, како њен значај и актуелност, тако и бројност отворених правних и других питања која се постављају у утврђивању, остваривању, повредама и заштити овог права. Ово посебно добија на важности у време корених друштвених кретања, мигрантских криза, ратних сукоба, технолошког развоја,

глобализације, промена у концепту становања, али и промена унутар националних држава које се огледају у уставном уређивању права на неповредивост дома. То важи и за искуство држава са ових простора, које је додатно обележено променама једнопартијских система, и сагласно томе, променама садржаја овог права, прецизније његовом обликовању које надилази ужи, кривичноправни аспект оличен у уређивању „права на претрес стана“ и гаранцијама које га прате. То по мишљењу кандидата упућује на неопходност да се у истраживању теме узимају у разматрање и шире, културолошке, етичке, верске и друге разлике у државама уговорницама Конвенције, које утичу на установљење стандарда у заштити овог права пред Судом. Потврда тога је и постојање већег простора за поље слободне процене државе у квалификовању постојања или непостојања повреде овог права.

Циљ израде ове докторске дисертације јесте целовита научна обрада права на неповредивост дома, и оних чинилаца (правних и неправних) који утичу на његову примену. У том смеру тежи се остварењу научног доприноса правничком стваралаштву, у сегменту који се односи на утврђивање, обликовање и заштиту права на неповредивост дома, примарно у пракси Суда, али и у пракси држава уговорница Конвенције.

То је захтевало да се сагледају теоријско-нормативни проблеми везани за остваривање овог права, али и његова историјскоправна, упоредноправна, и тежишно, позитивноправна димензија. У остварењу тог циља је извршена њихова анализа и предочени начини њиховог решавања, који воде ка унапређењу постојећих и изградњи нових правних стандарда у заштити овог права. Укупно, како би се указало на нове правце и димензије остваривања права на неповредивост дома и сродних права чије је поштовање, у најширем, сегмент остваривања начела владавине права.

На путу достизања тако постављеног циља кандидат је спровео целовито истраживање поступања Суда у заштити права на неповредивост дома на конкретним примерима, изучавајући и утицај таквог поступања у односу на домаћу судску праксу. Последица таквог приступа и проучавања, по мишљењу кандидата, треба да буде поспешена уједначеност судске праксе (домаћих судова и Европског суда) а то у значајној мери оправдава и циљ израде ове дисертације.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Аутор је у изради дисертације поставио више хипотеза. Оне су назначене, како у пријави за оцену тезе, тако и током процеса истраживања и израде тезе, а експлицитно су и шире садржане у уводном делу рада, односно у прве две хипотезе.

Основна хипотеза јесте да су развој праксе Европског суда за људска права у погледу права на неповредивост дома и његова имплементација у унутрашње правне системе, један од услова очувања достојанства појединца, оличеног у мирном и несметаном уживању права у свом примарном животном и радном простору.

Основа наведене хипотезе јесте да међународна судска пракса, конкретније поступање Европског суда за људска права, својим решењима може доприносити развоју људских права, на начин да стандарди, институти и ставови које она ствара могу унапредити унутрашње правне системе, што се односи и на право на неповредивост дома. У том смислу, полазиште је да су, не само заштита, већ и квалитет несметаног уживања права појединца у његовом дому као основном животном средишту опредељени развојем судске праксе која се односи на тај сегмент заштите његовог достојанства, као претпоставке овог и других људских права и слобода. У том смеру, кандидат заснива претпоставку да од успешности одговора на овај упит, у условима брзих друштвених и посебно технолошких промена, зависи остваривање овог и сродних права, посебно оних која обликују „право на сопствени свет“ утврђено у члану 8. Конвенције.

Друга хипотеза је да постоји оправданост нормативног приступа у обликовању Европске конвенције и праксе Европског суда у њеној примени, по којој нема прецизног дефинисања појма дом, већ се оставља простор за његову доградњу, узимајући у обзир непрестани развој технологије, промену начина становања, као и мењање концепта рада у различитим просторима који се могу подвести под појам дом.

Постављање ове хипотезе следи прву хипотезу и има оправдање у динамичком карактеру који одликује остваривање права на неповредивост дома. Из тог разлога, кандидат у полазном приступу даје предност нормативном концепту Конвенције који не одликује прецизно дефинисање појма дом. Другим речима, износи претпоставку да пракса треба да утврди и дограђује правне и фактичке модалитете у сваком конкретном случају остваривања овог права, зависно од промена у: концептима односа у савременој

породици, начинима и просторима становања и рада, облицима нарушавања овог права, разликама у националним правним системима и другим елементима који утичу на његово остваривање.

Трећа хипотеза је да повезаност права на неповредивост дома са другим правима постаје све већа, а посебно са правом на заштиту животне средине и другим „сродним“ правима.

Повезаност права на неповредивост дома са другим правима је одраз међузависности људских права као једног од њихових обележја, а пракса Суда показује да је најближа повезаност од поменутих права са онима која чине целину члана 8. Конвенције. Осим тога, право на неповредивост дома у време нових технолошких и климатских изазова постаје посебно повезано са правом на заштиту животне средине. Штетне имисије, мириси, бука представљају заједничке именице за дом и животну средину, па се, полазећи од анализе праксе Европског суда, може утврдити да повреда животне средине учестало води и до повреде права на неповредивост дома. Осим тога, право на суђење у разумном року као део права на правично суђење је, такође повезано са правом на неповредивост дома, будући да непримерено дуго трајање поступка доводи до још теже позиције у случајевима кад је повређено нечије право на неповредивост дома.

У четвртој хипотези је истакнуто да неуједначеност у прописивању овог права у унутрашњем и међународном праву може довести до угрожавања његовог остваривања.

Прописивање права на неповредивост дома није уједначено у унутрашњем и међународном праву, што је приметно кроз разлику у терминологији (право на неповредивост дома и неповредивост стана), као и номотехнику у уређивању права приватности (у Конвенцији сва права приватности у једном члану, у унутрашњем праву земаља неретко у различитим члановима). Поменуте разлике, као и недовољно развијена пракса националних судова могу довести до уског тумачења права на неповредивост дома у унутрашњем праву, тј. до угрожавања његовог остваривања. Такође, могу утицати и на делотворност заштите овог права, посебно у делу остваривања примата мађународног права и поштовања међународних стандарда.

Пета хипотеза јесте да Европски суд за људска права чешће уважава поље слободне процене за право на неповредивост дома и остала права приватности, него за

друга права гарантована Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода.

Право на неповредивост дома спада у права приватности које карактерише остављање већег простора државама за поље слободне процене. Ово из разлога што у различитим државама постоје различити светоназори по питању приватности појединца и државе теже томе да наметну ограничења која се односе на чињенице како људи живе, са ким и на који се начин односе према другима и околини. Тако за права приватности нема формализованих стандарда у различитим државама, као што је то случај са нпр. забраном мучења. Осим тога, дом није стриктно дефинисан појам, већ је контекстуализован, односно његово одређење зависи од околности сваког конкретног случаја у свакој друштвеној заједници. То значи да се при разматрању конкретних случајева, узимају у обзир и карактеристике правног и друштвеног система у којем је настало евентуално мешање у право на неповредивост дома.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидата Ивана Вукчевића поред уводних и закључних разматрања, садржи осам поглавља.

Уводне напомене садржане су у више одредница: предмету и циљу истраживања, оправданости и значају обраде теме, као и методологији истраживачког рада која која је коришћена.

У првом поглављу су назначене термилошке напомене и историјска полазишта о значају, неприкосновености и заштити дома. Термилошке напомене су од посебне важности за дефинисање и димензионирање појма права на неповредивост дома, из разлога што постоје разлике, како у називима овог права, тако и у означавању његових обиљежја. У наставку првог поглавља представљени су почетни обриси у настанку овог права, као и његова друштвена, етичка и правна полазишта настала у процесу афирмације идеје о људским правима. У оквиру историјског приказа презентован је процес његовог уобличавања почев од доба антике, преко природноправне теорије, до развоја права на неповредивост дома у модерном добу, односно обликовање овог права у политичким документима. У оквиру историјскоправног приказа предочен је развој права на неповредивост дома у уставима Србије и Црне Горе, као и уставима у доба

јужнословенског заједништва, усвајаним у време трајања КСХС и Краљевине Југославије, као и током трајања југословенске федералне државе.

У другом делу рада кандидат је обрадио садржај права на неповредивост дома у међународним документима (универзалног и регионалног карактера) и праву појединих држава. У том циљу приказано је место овог права у систематици међународних докумената, начин његовог прописивања, однос са другим правима, као и критички, компаративни приказ овог права поређењем различитих међународних докумената. Право на неповредивост дома као уставно право, његове одреднице и димензије, анализирани су полазећи од решења у појединим уставним системима - Савезне Републике Немачке, Француске, Италије, као држава чија нормативна решења и пракса по овом питању представљају оријентире у европском правном простору. Поред тога, анализирани су и одредбе важећих устава у државама региона (Србије, Црне Горе, Словеније, Хрватске) које уређују право на неповредивост дома (неповредивост стана). Такође, кандидат је анализирао у којој мери су одредбе које уређују право на неповредивост дома у овим државама усклађене са одредбама Конвенције и праксом Суда у заштити права.

Трећи део рада посвећен је нормативном одређењу права из члана 8. Конвенције. У њему су презентирани елементи и димензије поменуте одредбе, као и његова специфична природа с обзиром на наглашену усмереност ка аутономији појединца. У том смислу, кандидат наводи да се права заштићена чланом 8. Европске конвенције (приватни живот, породични живот, дом и преписка) међусобно не искључују, већ често долази до њиховог преплитања и истовременог мешања у два или више тих права. У овом делу рада указано је и на одступања од права на поштовање приватног и породичног живота, односно ситуације у којима се држава може умешати у њихово остваривање (интерес националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, спречавања нереда или криминала, заштита здравља или морала, или заштита права и слобода других).

У истом поглављу је кроз нормативно одређење права из члана 8. указано на везу ових права са приватним аспектом свакодневног живота, односно њихову тесну повезаност са људским достојанством. Поред тога, анализирани су позитивне обавезе државе у остваривању права на неповредивост дома, оне које постоје у односу државе према туженом, и друге, којима држава може утицати на односе између тужиоца и

туженог. У анализи праксе Европског суда у дисертацији је обрађен и обим поља слободне процене са специфичностима његове примене у овом случају. Практика Суда у предметима који се односе на државе уговорнице Конвенције обрађена је са више аспеката који имају за циљ да осликају степен и начин примене Конвенције у унутрашњем праву, како у оквиру судова оште надлежности, тако и у одлучивању уставних судова. У првом реду, то се односи на анализу облика повреде права на поштовање дома, као и обавеза државе у примени принципа Конвенције и стандарда установљених у пракси.

Четврти, тежишни део дисертације се, поред одређења појма „дом“, односи на детаљну анализу праксе Суда у заштити овог права. У оквиру тога указао је на позитивно и негативно одређење појма „дом“. Упоредо с тим, кандидат је предочио најчешће облике повреде права на поштовање дома (исељење, претрага дома, намерно уништавање дома, одбијање захтева миграната и расељених особа за повратак у њихове домове, бука, штетне имисије) поткрепљујући их са примерима из праксе Суда. Полазећи од примарног одређења овог права код кога држава има превасходно негативне обавезе објашњена је примена начела сразмерности у ограничавању права на неповредивост дома.

У петом поглављу анализира се однос права на неповредивост дома са другим конвенцијским правима (правима из члана 8. и осталим правима). Од права која су изван оних гарантованих чланом 8. Конвенције обрађена су: право на живот, право на заштиту имовине, право на правично суђење, право на делотворни правни лек и забрана дискриминације. Посебно је обрађена веза права на неповредивост дома са заштитом животне средине, узимајући у обзир нове тенденције у пракси Суда које се јављају у заштити дома (ширење појма дом узроковано изазовима у 21-ом веку), као и укупан значај сета еколошких права.

У шестом поглављу су кроз анализу репрезентативних и релевантних предмета анализирани случајеви који су били од великог значаја за развој стандарда који се односе на неповредивост дома. Тако су анализирани случајеви *Нимец против Немачке* и *Чапман против Уједињеног Краљевства* који су утицали на проширење овог права у смислу простора који се њиме штите. Затим, ширење заштите дома са заштите физичког простора на обезбеђивање тихог уживања тог простора анализирано је у обради пресуде у случају *Олуић против Хрватске*, док је кроз обраду пресуде *Лопез Остра против*

Шпаније представљена изградња стандарда у заштити животне средине, као и везе између заштите животне средине и права на неповредивост дома.

У седмом поглављу дисертације анализирана је пракса Суда у предметима у којима је дошло до мешања у право на неповредивост дома, а који се односе на Црну Гору, уз осврт да се први предмет у коме је утврђена повреда неког конвенцијског права у односу на Црну Гору, у одговарајућој мери односи на поштовање права на неповредивост дома. Следећи такав приступ, кандидат је у овом поглављу извршио анализу примене стандарда Европског суда у одлучивању Уставног суда и „редовних судова“ поводом најчешћих облика повреде овог права у предметима против Црне Горе. У делу овог поглавља обрађено је и извршавање обавеза државе на основу поменутих пресуда, укључујући и проблеме са којима се сусреће у извршавању те међународне обавезе.

У последњем, осмом поглављу разматрана је заштита права на неповредивост дома у ситуацији изазваној епидемијом корона вируса. У том циљу презентирани су основи за ограничење права у Универзалној декларацији о људским правима, Пакту о грађанским и политичким правима, Америчкој декларацији о људским правима и другим међународним документима. Посебна пажња посвећена је Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода, са намером да се предоче стандарди Суда и укаже на примере из праксе, као и да се дају препоруке за унапређење поступања у наредним сличним ситуацијама.

У закључном делу сублимирани су резултати истраживања који су проистекли из обраде предмета дисертације, наведени по редоследу осам поглавља и структурирани у 23 закључка. Кандидат истиче да ће они бити од користи у даљим изучавањима ове теме, доградњи уставних и законских решења, као и развоју домаће уставносудске и судске и праксе ослоњене на уважавање конвенцијских одредби којима се уређује право на неповредивост дома и пракса његове примене од стране Европског суда за људска права.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Резултати и научни допринос докторске дисертације кандидата Ивана Вукчевића огледа се у анализи праксе Европског суда за људска права у заштити права на неповредивост дома, и њеном утицају, како на установљење међународних стандарда у овој области, тако и на праксу националних судова.

Допринос овог рада читава се у теоријској и у равни судске праксе. У теоријској равни је оличен у објашњењу и вредновању правних стандарда, института и принципа на којима они почивају, док се критичким сагледавањем праксе и предлозима за њену доградњу проширује корпус решења којима се интегрално штити право на неповредивост дома. У оквиру тога, упоређивањем правног оквира за заштиту права на неповредивост дома у међународним документима и унутрашњем праву уговорница научно се осветљава развој овог права на различитим нивоима, с посебним освртом на неуједначеност у његовом уређивању.

Кроз анализу конкретних предмета и судских поступака у области заштите права на неповредивост дома кандидат је дао нови допринос истраживању стандардизације и даљег правног уобличавања садржине овог права. У том циљу, након анализе релевантних одлука Европског суда за људска права уобличио је, у форми закључних оцена, предлоге за унапређење материјалноправне и процесноправне димензије овог личног права. Конкретније, он сматра да су проблеми који су карактеристични за ову врсту поступака, отворени новим изазовима у времену технолошког развоја, и да траже одговоре у новим процесним средствима и процедуралним гаранцијама у заштити овог права.

Кандидат је прегледним приказом најчешћих облика повреде права на неповредивост дома у пракси Суда истовремено представио и изазове које у том смеру треба правно правладавати, као и начин њиховог превладавања.

Допринос дисертације је и интегрално сагледавање и разумевање односа права на неповредивост дома са другим правима из члана 8. и другим „конвенцијски блиским правима“. Ово посебно са аспекта њихове конвергентности или конкурентности у судској пракси и оцене који приступ у конкретним ситуацијама има превагу, уважавајући њихов динамички карактер и међусобну испреплетеност.

Анализа примене принципа сразмерности у предметима који се односе на ово право представља један од резултата постигнутих израдом дисертације, на основу кога се извлаче додатни закључци о садржају права на неповредивост дома, спознаји његових ограничења, као и стварању стандарда у његовој заштити.

Недовољан обим научног и стручног проучавања ове теме у домаћој правничкој заједници, као и број судских поступака који се односе на право на неповредивост дома,

по ставовима кандидата потврдили су оправданост обраде теме и постојање простора за унапређење теоријских оквира и судске праксе. Ово може бити од користи надлежним органима у Србији и Црној Гори приликом израде правних аката који уређују ову материју. Такође, дисертација може значити и академској заједници у даљем обликовању наставно-научних садржаја који имају за предмет област људских права, прецизније, право приватности као збирно право у коме егзистира и право на неповредивост дома. У прилог томе сведочи и значајан ниво међународног интереса за правну заштиту дома, све већи број специјализованих универзитетских програма на којима се ово право изучава, као и тренд мултидисциплинарности у његовом изучавању.

Допринос предложене докторске дисертације је и истраживање делотворности у поступању главних актера у заштити овог права (Европски суд за људска права, национални судови и државе уговорнице Конвенције) и критичко вредновање њихове јуриспруденције. У оквиру тога, аутор потврђује тезу из пројекта дисертације да се предлагањем тачака повезница између текста Конвенције и праксе Суда, с једне стране, и текста устава и праксе националних судова, с друге стране, државама пружа јасније дефинисан оквир за правну заштиту дома.

У дисертацији су потврђене основна и помоћне хипотезе које су биле полазишта за изучавање теме и израду дисертације. По налазу кандидата потврђена је основна хипотеза да су развој праксе Европског суда за људска права у погледу права на неповредивост дома и његова имплементација у унутрашње правне системе услови који су неопходни за очување достојанства појединца, оличеног у мирном и несметаном уживању права у свом примарном животном и радном простору. То важи и за остале претпоставке истраживања: да постоји оправданост нормативног приступа у обликовању Европске конвенције и праксе Европског суда у њеној примени, по којој нема прецизног дефинисања појма дом, већ се оставља простор за његову доградњу, узимајући у обзир непрестани развој технологије, промену начина становања, као и мењање концепта рада у различитим просторима који могу подвести под појам дом; да повезаност права на неповредивост дома са другим правима постаје све већа, а посебно са правом на заштиту животне средине и другим „сродним“ правима, да неуједначеност у прописивању овог права у унутрашњем и међународном праву може довести до угрожавања његовог остваривања, као и да Европски суд за људска права чешће уважава поље слободне процене за право на неповредивост дома и остала права приватности, него за друга права гарантована Европском конвенцијом.

Све наведено, као исход проучавања теме докторске дисертације, по мишљењу кандидата, упућује на потребу стварања услова који могу допринети превенирању различитих облика повреде права на неповредивост дома (спровођење мера социјалне политике, посвећеност позитивним обавезама државе, предупредивање ратних догађања, мигрантских и економских криза и др.). У том циљу, истраживање предметне материје упућује на закључак да пракса Европског суда за људска права у погледу права на неповредивост дома треба да у континуитету отвара нове просторе за његову афирмацију и заштиту.

6. Закључак

Полазећи од тога да је докторска дисертација кандидата Ивана Вукчевића под насловом: **„Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права“**, сачињена у свему према раније одобреној пријави, као и да је оригинално и самостално научно дело којим је кандидат дао одређени допринос науци Међународног јавног права, и уже, Међународног права људских права, сматрамо да су се стекли сви услови да се приступи њеној јавној одбрани.

У Београду, 5. априла 2024. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Др Бранко Ракић, редовни професор
Универзитета у Београду - Правног факултета

др Ивана Крстић, редовна професорка
Универзитета у Београду - Правног факултета

Др Марко Новаковић, виши научни сарадник
Института за међународну политику и привреду